

ساختار کتاب

کتاب شب امتحان عربی، زبان قرآن (۳) دوازدهم از ۴ قسمت اصلی به صورت زیر تشکیل شده است:

۱) **آزمون‌های نوبت اول:** آزمون‌های شماره ۱ تا ۴ این کتاب مربوط به مباحث نوبت اول است که خودش به دو قسمت تقسیم می‌شود:

الف) آزمون‌های طبقه‌بندی‌شده: آزمون‌های شماره ۱ و ۲ را درس به درس طبقه‌بندی کرده‌ایم؛ بنابراین شما به راحتی می‌توانید پس از خواندن هر درس از درس‌نامه، تعدادی سؤال را بررسی کنید. حواستان باشد این آزمون‌ها، ۲۰ نمره‌ای و مثل یک آزمون کامل هستند. در کنار سؤال‌های این آزمون‌ها **نکات مشاوره‌ای** نوشته‌ایم. این نکات به شما در درس‌خواندن قبل از امتحان و پاسخگویی به آزمون در زمان امتحان کمک می‌کند.

ب) آزمون‌های طبقه‌بندی‌نشده: آزمون‌های شماره ۳ و ۴ را طبقه‌بندی نکرده‌ایم تا دو آزمون نوبت اول، مشابه آزمونی را که معلمان از شما خواهد گرفت، ببینید.

۲) **آزمون‌های نوبت دوم:** آزمون‌های شماره ۵ تا ۱۲ امتحان‌های نهایی برگزارشده در سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲ هستند. این قسمت هم، خودش به ۲ بخش تقسیم می‌شود:

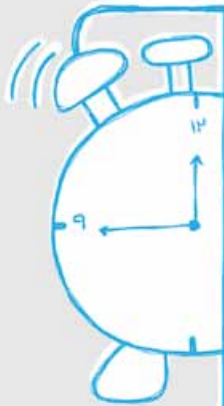
الف) آزمون‌های طبقه‌بندی‌شده: آزمون‌های شماره ۵ تا ۸ آزمون‌های نهایی خرداد، شهریور و دی ۱۴۰۰ و دی ۱۴۰۱ هستند که طبقه‌بندی کرده‌ایم. با این کار باز هم می‌توانید پس از خواندن هر درس، تعدادی سؤال مرتبط را پاسخ دهید. هر کدام از این آزمون‌ها هم، ۲۰ نمره دارند؛ در واقع در این بخش، شما ۴ آزمون کامل را می‌بینید. این آزمون‌ها هم **نکات مشاوره‌ای** دارند.

ب) آزمون‌های طبقه‌بندی‌نشده: آزمون‌های شماره ۹ تا ۱۲ را طبقه‌بندی نکرده‌ایم؛ پس، در این بخش با ۴ آزمون نوبت دوم، مشابه آزمون پایان سال مواجه خواهید شد. این آزمون‌ها به ترتیب امتحان‌های نهایی خرداد ۱۴۰۱، خرداد ۱۴۰۲، شهریور ۱۴۰۱ و شهریور ۱۴۰۲ هستند.

۳) **پاسخ‌نامه تشریحی آزمون‌ها:** در پاسخ تشریحی آزمون‌ها تمام آن‌چه را که شما باید در امتحان بنویسید تا نمره کامل کسب کنید، برایتان نوشته‌ایم.

۴) **درس‌نامه کامل شب امتحانی:** در این قسمت تمام آن‌چه را که شما برای گرفتن نمره عالی در امتحان عربی، زبان قرآن (۳) نیاز دارید، تنها در ۱۱ صفحه آورده‌ایم، بخوانید و لذتش را ببرید!

یک راهکار: موقع امتحان‌های نوبت اول می‌توانید از سؤال‌های درس‌های اول و دوم آزمون‌های ۵ تا ۸ هم استفاده کنید.

فهرست

صفحه صفحه
نوبت آزمون پاسخ‌نامه

آزمون شماره ۱	(طبقه‌بندی‌شده)	اول	۳	۳۴
آزمون شماره ۲	(طبقه‌بندی‌شده)	اول	۶	۳۵
آزمون شماره ۳	(طبقه‌بندی‌نشده)	اول	۹	۳۸
آزمون شماره ۴	(طبقه‌بندی‌نشده)	اول	۱۱	۳۹
آزمون شماره ۵ نهایی خرداد ۱۴۰۰	(طبقه‌بندی‌شده)	دوم	۱۴	۴۱
آزمون شماره ۶ نهایی شهریور ۱۴۰۰	(طبقه‌بندی‌شده)	دوم	۱۷	۴۲
آزمون شماره ۷ نهایی دی ۱۴۰۰	(طبقه‌بندی‌شده)	دوم	۲۰	۴۳
آزمون شماره ۸ نهایی دی ۱۴۰۱	(طبقه‌بندی‌شده)	دوم	۲۳	۴۴
آزمون شماره ۹ نهایی خرداد ۱۴۰۱	(طبقه‌بندی‌نشده)	دوم	۲۶	۴۵
آزمون شماره ۱۰ نهایی خرداد ۱۴۰۲	(طبقه‌بندی‌نشده)	دوم	۲۸	۴۷
آزمون شماره ۱۱ نهایی شهریور ۱۴۰۱	(طبقه‌بندی‌نشده)	دوم	۳۰	۴۸
آزمون شماره ۱۲ نهایی شهریور ۱۴۰۲	(طبقه‌بندی‌نشده)	دوم	۳۲	۴۹

۵۱

درس‌نامه توپ برای شب امتحان

بازم‌بندی درس عربی، زبان قرآن (۳)

نوبت دوم شهریور و دی‌ماه	نوبت اول	مهارت‌ها
۲	۲	واژه‌شناسی
۹	۹	ترجمه به فارسی
۷	۷	شناخت و کاربرد قواعد
۲	۲	درک و فهم
۲۰	۲۰	جمع

شماره	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه	کلیه رشته‌ها به جز رشته انسانی	عربی، زبان قرآن (۳)
نمره	آزمون شماره ۱			ردیف
درس اول				
۰/۵	<p>تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا حَطٌّ.</p> <p>الف) ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَرُوصٌ﴾</p> <p>ب) ﴿أَيُحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾</p>			۱
۰/۵	<p>أَكْتُبْ فِي الْفَرَاغِ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَرَادِفَتَيْنِ وَ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَضَادَّتَيْنِ.</p> <p>الْبُعْثُ - الْمَرَضُ - السَّيْرَةُ - التُّقُوشُ - الْعَافِيَةُ - الْقِيَامَةُ</p> <p>..... = ≠</p>			۲
۰/۷۵	<p>تَرْجِمِ هَذِهِ الْجُمْلَةَ.</p> <p>الف) الْحَضَارَاتُ وَ الرُّسُومُ تَدُلُّ عَلَى أَنَّ الدِّينَ فِطْرِيٌّ وَلَكِنَّ بَعْضَ الشَّعَائِرِ خُرَافِيَّةٌ.</p> <p>ب) كَسَّرَ إِبْرَاهِيمُ الْأَصْنَامَ ثُمَّ عَلَّقَ الْفَأْسَ عَلَى كَيْفِ الصَّنَمِ الْكَبِيرِ.</p> <p>ج) وَ اَمْلَأِ الدُّنْيَا سَلَامًا شَامِلًا كُلَّ الْجِهَاتِ</p> <p>د) يَتَأَكَّدُ الْقُرْآنُ أَنْ تَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ لَعَلَّكُمْ تَرَوْنَ عَاقِبَةَ الْكَافِرِينَ.</p> <p>هـ) يَا لَيْتَنَا كُنَّا مَعَ الْحُسَيْنِ <small>عليه السلام</small>، حَتَّى يُثَقِّدَنَا مِنَ الْجَهَالَةِ.</p> <p>و) لَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ.</p> <p>ز) إِنَّ مِنَ السُّنَّةِ أَنْ يُخْرَجَ الرَّجُلُ مَعَ ضَيْفِهِ إِلَى بَابِ الدَّارِ.</p>			۳
۰/۵	<p>كَمَّلِ الْفَرَاعِينَ فِي التَّرْجَمَةِ الْفَارْسِيَّةِ.</p> <p>لَا تُطْعِمُوا الْمَسَاكِينَ مِمَّا لَا تَأْكُلُونَ.</p> <p>(به) بیچارگان از آن چه</p>			۴
۱	<p>تَرْجِمِ الْأَفْعَالَ الَّتِي تَحْتَهَا حَطٌّ.</p> <p>الف) الْحَضَارَةُ الْغَرِيبَةُ لَنْ تَعْلَمَ النَّاسَ الْعِنَافَ أَبَدًا.</p> <p>ب) قَدْ سَئِلَ الْمَدِيرُ: أَمْ فِي الْمَدْرَسَةِ طَالِبٌ؟</p> <p>ج) لَمْ يَكُنْ لِبَعْضِ الشُّعُوبِ دِينٌ.</p> <p>د) أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ.</p>			۵
۰/۵	<p>عَيِّنِ الْفِعْلَ الْمُنَاسِبَ لِلْفَرَاغِ.</p> <p>الف) لَيْتَ أَحِبَّتِي بِالْخَيْرِ عِنْدَمَا أَمُوتُ.</p> <p>ب) جَعَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ عَرَبِيًّا لَعَلَّ النَّاسَ</p> <p>تَدْكُرُوا ☐ يَذْكُرُونِي ☐</p> <p>تَعْقِلُونَ ☐ تَعْقِلُوا ☐</p>			۶
۰/۲۵	<p>عَيِّنِ الْعِبَارَةَ الَّتِي فِيهَا «لَا» النَّافِيَةُ لِلْجِنْسِ.</p> <p>۱) ☐ يَا أَيُّهَا النَّاسُ! لَا تَأْخُذُوا الْبَاطِلَ مِنْ أَهْلِ الْحَقِّ.</p> <p>۲) ☐ لَا يَعْصِبُ الْمُؤْمِنُ فَإِنَّا الْعَصَبُ مَفْسُودَةٌ.</p> <p>۳) ☐ لَا سَوْءَ أَسْوَأَ مِنَ الْكُذْبِ.</p>			۷
۰/۲۵	<p>صَغِّ فِي الْفَرَاغِ كَلِمَةً مُنَاسِبَةً.</p> <p>قَالَ الْإِمَامُ الْحَسَنُ <small>عليه السلام</small>: «..... أَحْسَنَ الْحَسَنِ الْخَلْقُ الْحَسَنُ.»</p> <p>إِنَّ ☐ إِنْ ☐</p> <p>أَنَّ ☐ أَنْ ☐</p>			۸
۱	<p>عَيِّنِ الْمَحَلَّ الْإِعْرَابِيَّ لِلْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا حَطٌّ.</p> <p>الف) ﴿... أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِأَلْهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ﴾</p> <p>ب) يَنْتَبِعُ الْحَيَوَانَ الْمُفْتَرَسُ فَرِيْسَتَهُ.</p>			۹

کتابخانه	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه	کلیه رشته‌ها به جز رشته انسانی	عربی، زبان قرآن (۳)
نمره	آزمون شماره ۱			ردیف
درس دوم				
۰/۵	<p>۱۰ ترجم الکلیمات الّتی تحتها حَطُّ. (الف) یَتَعَبَّدُ فِي قِمَّةِ جَبَلِ التَّوْرِ. (ب) هُوَ أَهْلُ أَسْمَاكِ الزَّيْنَةِ مُعْجِبُونَ.</p>			۱۰
۰/۲۵	<p>۱۱ أَكْتُبُ مَفْرَدَ الْكَلِمَةِ التَّالِيَةِ. <i>اگرچه در آخر درس نامه تمام جمع های مکتسر درس ها آمده، ولی جمع های مکتسری که کتاب مستقیماً به آن‌ها اشاره کرده مهم تر هستند.</i></p>			۱۱
۰/۲۵	<p>۱۲ عَيِّنِ الْكَلِمَةَ الْغَرِيبَةَ فِي الْمَعْنَى. ☐ الطَّيْنِ ☐ الْمِلْفِ ☐ الثَّرَابِ ☐ الْحَجَرِ</p>			۱۲
۰/۷۵	<p>۱۳ تَرَجِّمْ هَذِهِ الْجُمْلَ. (الف) قَدْ يَشْتَأْقُ بَنِيَّ أَنْ يَرَى مَبَارَاةَ كُرَةِ الْقَدَمِ مِنَ التَّلْفَازِ. (ب) «وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ» (ج) يَا أُمَّاهُ! إِنِّي لَأَتَّصِلُ بِمُصَلِّحِ الْحَافِلَاتِ لِأَنَّهَا مُعْطَلَةٌ. (د) إِلَهِي، عَامِلُنَا بِقُضْلِكَ وَلَا تُعَامِلْنَا بِعَدْلِكَ. (هـ) بَعْدَ إِطْلَاقِ قَطْرَاتِ الْمَاءِ فِي إِتْجَاهِ الْحَسْرَةِ، تَسْقُطُ الْحَسْرَةُ ثُمَّ تَبْلُغُهَا. (و) عِنْدَ وَقُوعِ الْمَصَائِبِ تَنْزِلُ الرَّحْمَةُ سَرِيعَةً.</p> <p><i>از آیات و احادیث کتاب بدون تغییر سؤال می شود ولی سایر پیملاط کمی تغییر می کنند.</i></p>			۱۳
۰/۵	<p>۱۴ كَمَّلِ الْفَرَاغِينَ فِي التَّرْجَمَةِ الْفَارْسِيَّةِ. <i>کلمات کلیدی و مهم در این گونه سوالات مورد پرسش قرار می گیرد.</i> حِينَ أَرَى هَذَا الْمَشْهَدَ تَمُرُّ أَمَامِي ذِكْرِيَاتِي. <i>هنگامی که این را می بینم، خاطراتم در مقابلم</i></p>			۱۴
۰/۲۵	<p>۱۵ إِنْخَبِ التَّرْجَمَةَ الصَّحِيحَةَ. <i>لطفاً از ترجمه فعل شروع کنید.</i> تُحَاوِلُ الطَّالِبَةُ فِي آدَاءِ وَاجِبَاتِهَا رَاضِيَةً وَ تُسَاعِدُ أَبَاهَا. ☐ (۱) دَانِشْ آمُوز (دختر) بَا رِضَايَتِ دَرِ اِنْجَامِ تَكْلِيفِهَايَشِ تَلَاشِ مِي كَرْدِ، دَرِ حَالِي كِه پَدَرِشِ بِه اَو كَمَكِ مِي كَرْدِ. ☐ (۲) دَانِشْ آمُوزِ دَرِ اِنْجَامِ تَكَالِيفِشِ تَلَاشِ مِي كَنْدِ، دَرِ حَالِي كِه رَاضِيِ اسْتِ وَ بِه پَدَرِشِ كَمَكِ مِي كَنْدِ.</p>			۱۵
۱	<p>۱۶ تَرَجِّمِ الْأَفْعَالَ الَّتِي تَحْتَهَا حَطُّ. (الف) لِمَ لَا تَعْمَلُونَ بِوَأَجَابِنَاكُمْ؟ (ب) نُمْنَعُ عَنِ الْمَوَادِّ السُّكَّرِيَّةِ. (ج) رَجَاءٌ، تَكَاتِبًا! (د) كُنْتُ قَدْ تَذَكَّرْتُ زَمِيلِي.</p> <p><i>شناخت انواع فعل همیشه مهم است و در ترجمه بسیار کمک می کند.</i></p>			۱۶
۰/۵	<p>۱۷ عَيِّنِ الْفِعْلَ الْمُنَاسِبَ لِلْفَرَاغِ. (الف) جَدِّي كُلَّ يَوْمٍ فَرِيضَةَ الصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ. ☐ أَدَيْتِ ☐ كَانَ يُؤَدِّي ☐ تُوَدِّي (ب) فِي السَّنَوَاتِ الْمَاضِيَةِ فِي الْكُتُبِ الدِّينِيَّةِ أَنْ أَوْلَى آيَاتِ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ نَزَلَتْ فِي غَارِ حِرَاءِ. ☐ لَنْ نَقْرَأَ ☐ كُنَّا نَقْرَأُ ☐ كُنْتُ قَدْ قَرَأْتُ ☐ تُوَدِّي</p> <p><i>معمولاً در جمله نشانه هایی وجود دارد که در انتخاب گزینه صحیح کمک بسیاری می کند.</i></p>			۱۷
۱	<p>۱۸ عَيِّنِ الْمَحَلَّ الْإِعْرَابِيَّ لِلْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا حَطُّ، فِي مَا يَلِي: (الف) سَأَلَ الْأَبُ وَ لَدَهُ مُتَعَجِّبًا: لِمَ تَبْكِي؟! (ب) لَا يَسْتَطِيعُ الصَّعُودَ إِلَى الْغَارِ إِلَّا الْأَقْوِيَاءُ. (ج) الطَّالِبَاتُ تَقْرَأْنَ دَرُوسَهُنَّ مُجَدِّدَاتٍ. (عَيِّنِ الْخَبَرَ فِي هَذِهِ الْعِبَارَةِ.)</p> <p><i>تشخیص نقش کلمه در جمله در همه امتحانات می آید، پس لطفاً یک بار برای همیشه آن را یاد بگیرید.</i></p>			۱۸
۱/۵	<p>۱۹ عَيِّنِ اسْمَ الْفَاعِلِ وَ اسْمَ الْمَفْعُولِ وَ اسْمَ الْمُبَالِغَةِ وَ اسْمَ التَّفْضِيلِ وَ اسْمَ الْمَكَانِ فِي مَا يَلِي. (الف) «يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنِّةُ * ازْجِعِي إِلَى رَبِّكَ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً» (ب) إِنَّ السَّيِّدَ حَسْبِي رَجُلٌ صَبَّارٌ وَ يَسْكُنُ قُرْبَ الْمَسْجِدِ. (ج) يُعَدُّ جَبَلٌ «إِفْرِسْت» أَعْلَى جَبَلٍ عَلَى مُسْتَوَى الْعَالَمِ.</p> <p><i>با توجه به این که قواعد مربوط به این سؤال را سال های پیش خوانده اید ضروری است دوباره تکرار شود.</i></p>			۱۹

	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۹۰ دقیقه	کلیه رشته‌ها به جز رشته انسانی	عربی، زبان قرآن (۳)
نمره	آزمون شماره ۱			ردیف
۱	<p>معنای واژه و کمی هم درس شمارا به پاسخ صحیح می‌رساند.</p> <p>۱- يَتَهَاَمَسُ ☐</p> <p>۲- اَلْبَرَكَه ☐</p> <p>۳- اَلْقَرَابِين ☐</p> <p>۴- اَلْجَرَارَة ☐</p> <p>اَلْمُجِيب ☐</p> <p>اَلْحَجَّ ☐</p>	۲۰		
۱	<p>اطلاعات عمومی و آن‌چه در کتاب است برای پاسخ به این سوالات کافی است.</p> <p>عَيْنُ الْجُمْلَةِ الصَّحِيحَةِ وَعَيْرُ الصَّحِيحَةِ حَسَبَ الْحَقِيقَةِ وَالْوَاقِعِ.</p> <p>(الف) جَبَلُ التَّوْرِ يَكُونُ مُرْتَفِعًا وَيَقَعُ فِي مَدِينَةِ النَّبِيِّ ﷺ.</p> <p>(ب) تَعَدُّدُ الْآلِهَةِ مِنَ الْخِرَافَاتِ وَعِبَادَتُهَا مِنَ الْمَعَاصِي الْكَبِيرَةِ.</p> <p>(ج) التَّفَاخُرُ بِالنَّسَبِ مِنْ أَحْسَنِ الْحَسَنِ.</p> <p>(د) «الشَّعْبُ» هُوَ أَهْلُ الْبَلَدِ الَّذِينَ يَعِيشُونَ فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ وَجَمْعُهَا «شُعَبٌ».</p>	۲۱		
۲۰	جمع نمرات	موفق باشید		

شماره	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۸۰ دقیقه	کلیه رشته‌ها به جز رشته انسانی	عربی، زبان قرآن (۳)
نمبره	نوبت دوم پایه دوازدهم - نهایی خرداد ۱۴۰۱		آزمون شماره ۹	
۱	(ب) هُوَ أَسْمَاكِ الزَّيْتَةِ مُعْجِبُونَ بِهِذِهِ السَّمَكَةِ. (د) الْعُرْبُ تَعْرِفُ مَنْ أَنْكَرَتْ وَالْعَجَمُ.		۱ ترجم الكلمات التي تحتها خط: الف) ﴿وَأَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾ ج) كُلُّ وَعَاءٍ يَضِيْقُ بِمَا جُعِلَ فِيهِ.	
۰/۵	عَيْنِ الْمُتَرَادِفِ وَالْمُتَضَادِّ: الحیاة - الجهل - العیش - المدح - الصبر - الذم الف) = ب) ≠		۲ عَيْنِ الْكَلِمَةِ الْعَرَبِيَّةِ: الملعب ☐ المدرسة ☐ الشلال ☐ الموقف ☐	
۰/۵			۳ عَيْنِ الْكَلِمَةِ الْعَرَبِيَّةِ: الملعب ☐ المدرسة ☐ الشلال ☐ الموقف ☐	
۰/۲۵			۴ أَكْتُبْ جَمْعَ «التَّقْسِ»: ۵ ترجم العبارات إلى الفارسية: الف) ﴿يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ﴾ ب) كَانَ يَنْظُرُ هِشَامٌ إِلَى النَّاسِ وَمَعَهُ جَمَاعَةٌ. ج) حَاوَلَ إِبْرَاهِيمُ ﷺ أَنْ يُنْقِذَ قَوْمَهُ مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ. د) لَا فَقْرَ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ وَلَا عِبَادَةَ مِثْلُ التَّفَكُّرِ. هـ) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ. و) طَافَ زَيْنُ الْعَابِدِينَ ﷺ بِالْبَيْتِ طَوَافَ الْأَعَاطِمِ. ز) اللَّاعِبُونَ الْإِيرَانِيُونَ رَجَعُوا مِنَ الْمُسَابَقَةِ فَرِحِينَ. ح) كَانَ الْفَرَزْدَقُ حَاضِرًا فَأَنْشَدَ قَصِيدَةً فِي مَدْحِ الْإِمَامِ ﷺ. ط) رُبَّ كِتَابٍ يَجْتَهِدُ الْقَارِئُ فِي قِرَائَتِهِ فَيُؤَثِّرُ فِي نَفْسِهِ. ي) الْإِنْسَانُ الْعَاقِلُ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَجِدَ غِذَاءً فِكْرِيًّا فِي كُلِّ مَوْضِعٍ.	
۰/۵	۱) كِشْتِ دَر بَاغِ مِ رُوِيْدِ وَ بَر كُوهِ نَمِي رُوِيْدِ. ۲) كِشْتِ دَر دَشْتِ مِ رُوِيْدِ وَ بَر تَخْتِه سَنَگِ نَمِي رُوِيْدِ.		۶ اِنْتَجِبِ الصَّحِيحَ فِي التَّرْجُمَةِ: الف) إِنَّ الزَّرْعَ يَنْبُثُ فِي السَّهْلِ وَلَا يَنْبُثُ فِي الصَّفَا. ب) بَلْ تَرَاهُمْ خَلَقُوا مِنْ طِينَةٍ. ج) بَلْ كَانُوا لَكِنُفُوسًا حَيَاتِيَّةً.	
۱/۵	گفتند: او را و خدایان را شخص بخیل در دنیا فقیران انگلیسی را از در آسوان یاد گرفت.		۷ كَمَّلِ الْفَرَاغَاتِ فِي التَّرْجُمَةِ الْفَارْسِيَّةِ: الف) ﴿قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ﴾ ب) يَعِيشُ الْبَخِيلُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ. ج) تَعَلَّمَ الْإِنجِلِيزِيَّةَ مِنَ السُّبْحِاحِ فِي مَحَافِظَةِ أَسْوَانَ.	
۲	۱) سَيَتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ. ۲) نَم يُرْسِلُوا وَاجِبَاتِهِمْ. ۳) لَنْ يَتَقَرَّبَ إِلَى الذَّنْبِ. ۴) هُوَ قَدْ أَرْسَلَ الْخَيْرَ. ۵) مِنَ الطَّالِبِ كَانَ يَمْتَنِعُ عَنِ النَّوْمِ. ۶) مِنْ فَضْلِكَ، اِمْتَنِعْ عَنِ الْأَكْلِ.		۸ تَرْجِمِ الْأَفْعَالَ التَّالِيَةَ: الف) تَقَرَّبَ: نَزِيْدِكِ شَدِ ب) أَرْسَلَ: فَرَسْتَادِ ج) اِمْتَنَعَ: خُوْدْدَارِي كَرْدِ	
۲	۱) اسم المفعول ۲) اسم المفعول ۳) اسم تفضيل ۴) اسم المبالغة ۵) اسم المكان ۶) اسم المفعول		۹ اِبْحَثْ عَنِ الْأَسْمَاءِ التَّالِيَةِ فِي الْجُمَلِ: قَالَ الرَّجُلُ الْعَلَامَةُ: لَا أَظُنُّ أَنَّ هُنَاكَ كُتُبًا مُكْرَرَةً - عَلَّقَ إِبْرَاهِيمُ الْفَأْسَ عَلَى كَيْفِ أَكْبَرِ الْأَصْنَامِ فِي الْمَعْبَدِ - الْغَارُ يَقَعُ قَوْقُ جَبَلٍ مُرْتَفِعٍ.	

شعار	kheilisabz.com	زمن آزمون: ۸۰ دقیقه	کلیه رشته‌ها به جز رشته انسانی	عربی، زبان قرآن (۳)
نمره	نوبت دوم پایه دوازدهم - نهایی خرداد ۱۴۰۱		آزمون شماره ۹	
۰/۷۵	<p>۱۰ ترجم الكلمات التي تحتها خط: (الف) أضعف الناس من ضعف عن كتمان سره. (ب) يشجع المتفرون فريقهم الفائز في الملعب.</p>			
۱/۲۵	<p>۱۱ مبر في العبارات: يحتاج السمك إلى الماء احتياجه الأحياء - ﴿بَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ﴾ - يشتغل العمال في المصنع إلا عاملاً. (۱) الحال (۲) المفعول المطلق (۳) نوع المفعول المطلق (۴) المستثنى منه (۵) المستثنى</p>			
۱	<p>۱۲ عین الكلمة الصحیحة للعبارات: الوعاء - تجارب - التصليح - رمز - الظروف (الف) ورقة الزيتون السلام. (ب) الكتب آلاف العلماء على مر السنين. (ج) المعطلة صفة لجهاز أو أداة بحاجة إلى (د) هي الأوضاع والأحوال التي نشاهدها حولنا.</p>			
۱/۲۵	<p>۱۳ عین المحل الاعرابي للكلمات التي تحتها خط: (الف) الفرزدق يعرفه معرفة جيدة. (ب) حصر المسافر في قاعة المطار.</p>			
۱	<p>۱۴ اقرأ النص ثم أجب عن الأسئلة التالية: «قالت الأم: أنا أتذكر جبل التور الذي كان النبي ﷺ يتعبد في غار جراء الواقع في قمته. ولكنني ما رأيت الغار، لأنه يقع فوق جبل مرتفع، لا يستطيع صعوده إلا الأقوياء» «يوجد نوع من السمك في إقرقيا يستتر نفسه في غلاف من المواد المخاطية التي تخرج من فيه ويدفن نفسه تحت الطين ثم ينام نوماً عميقاً أكثر من سنة» (الف) هل يستطيع كل الناس صعود الغار؟ (ب) من كان يتعبد في غار جراء؟ (ج) أين يستتر السمك نفسه؟ (د) كم مدة ينام السمك؟</p>			
۰/۵	<p>۱۵ عین الصحیح في التحليل الصرفي و المحل الاعرابي: الجسم القوي يجذب غذاءً مناسباً لنفسه. (الف) يجذب: (۱) فعل مضارع، معلوم / خبر (۲) فعل ماضٍ، مجهول / فعل مناسباً: (۱) اسم، مفرد، مذكر، معرفة / مضاف إليه (۲) اسم، مفرد، مذكر، نكرة / صفة</p>			
۲۰	جمع نمرات		موفق باشید	

پاسخ‌نامه تشریحی

آزمون شماره ۱ (نوبت اول)

۱- الف) قطعاً خداوند کسانی را دوست می‌دارد که در راه او پیکار می‌کنند گویی ساختمانی استوار هستند.

ب) آیا انسان گمان می‌کند که بیهوده رها می‌شود؟

۲- قیامت - بیماری - روش - کنده کاری‌ها - سلامتی - قیامت
الْبَعْثُ = الْقِيَامَةُ (رستاخیز)

الْمَرَضُ (بیماری) ≠ الْأَعْفَايَةُ (سلامتی)

۳- الف) تمدن‌ها و رسم‌ها دلالت دارند که؛ دین فطری است، ولی بعضی مراسم‌ها خرافی است.

ب) ابراهیم بت‌ها را شکست، سپس تبر را بر شانه بت بزرگ آویزان کرد.

ج) و دنیا را از صلحی فراگیر در همه جهت‌ها پر کن.

د) قرآن تأکید می‌کند که در زمین حرکت کنید، شاید سرنوشت کافران را ببینید.

ه) ای کاش ما با حسین علیه السلام بودیم تا ما را از نادانی نجات دهد.

و) کسی که هیچ (وفای به) پیمانی ندارد، هیچ دینی ندارد.

ز) همانا از سنت (رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم) آن است که مرد با مهمانش تا درب خانه خارج شود.

۴- غذا ندهید - نمی‌خورید

۵- الف) تمدن غربی هرگز پاکدامنی را به مردم یاد نخواهد داد.

لَنْ تُعَلِّمَ (لن + فعل مضارع) مستقبل منفی است، پس ترجمه صحیح آن «یاد نخواهد داد» است. نکته دیگری که باید بدانیم این است که «الحضارة» مبتدا و مؤنث است و «لَنْ تُعَلِّمَ» که خبر آن می‌باشد نیز به شکل مؤنث آمده است.

ب) از مدیر سؤال شده است: آیا در مدرسه دانش‌آموزی هست؟

قَدْ سُئِلَ (قد + فعل ماضی) معادل ماضی نقلی است، پس ترجمه آن «سؤال شده است» می‌باشد. همچنین سُئِلَ فعل ماضی مجهول است؛ پس دقت کنید که باید به شکل مجهول ترجمه شود.

ج) برای بعضی از ملت‌ها دینی نبود (بعضی از ملت‌ها دینی نداشتند).

«کان» معمولاً معنای «بود» یا «است» می‌دهد و «لم یکن» (لم + فعل مضارع) ساختار ماضی منفی (ساده یا نقلی) دارد، پس لم یکن = ما کان می‌باشد و معنای «نبود»، «نبوده است» یا «نیست» می‌دهد.

د) بیشتر مردم سپاس‌گزاری نمی‌کنند.

فعل «لا یشکرون» مضارع منفی است، زیرا «لا» آخر فعل را تغییر نداده؛ پس «سپاس‌گزاری نمی‌کنند» ترجمه می‌شود.

۶- الف) ای کاش دوستانم هنگامی که می‌میرم مرا به خوبی

یاد کنند مرا یاد کنید مرا یاد کنند مرا

«يَذْكُرُونَ» به ضمیر «ي» متصل شده و نیاز به نون وقایه دارد (فعل + ن + ي) پس «یذکر و ننی» صحیح است.

ب) قبل از «يَذْكُرُونَ»، حرف مشبّه بالفعل «لیت» آمده، پس فعل را به صورت «مضارع التزامی» ترجمه کنیم.

ب) خداوند قرآن را عربی قرار داد شاید مردم

ببندیشند ببندیشید ببندیشند

فعل بعد از «لَعَلَّ» باید به شکل مضارع التزامی (ببندیشند) ترجمه شود. با آمدن «التاس» نمی‌توان «تَعْقِلُونَ» را برگزید؛ زیرا مخاطب است و از جهت معنا صحیح نخواهد شد. در «تَعْقِلُوا» هم دو اشتباه وجود دارد، زیرا «نون» فعل بعد از «لَعَلَّ» حذف نمی‌شود (مجزوم نمی‌شود) و از جهت معنا هم جمله صحیح نخواهد بود.

۷- ۱) ای مردم! باطل را از اهل حق نگیرید.

«لا» در فعل «لا تأخذوا»، «لای نهی» است، زیرا فعل را مجزوم کرده (آخر فعل را تغییر داده) و معنای جمله هم فقط در صورتی صحیح خواهد بود که «لای نهی» باشد.

۲) مؤمن خشمگین نمی‌شود، زیرا خشم مایه تباهی است.

«لا» در فعل «لا یغضب»، «لای نفی» است، زیرا فعل را مجزوم نکرده (آخر فعل تغییر نکرده).

۳) هیچ بدی زشت‌تر از دروغ نیست.

«لا» در این‌جا نفی جنس است، زیرا اولاً بر سر اسم نکره مفتوح (فتح‌دار) آمده، ثانیاً معنای «هیچ ... نیست» دارد.

۸- امام حسن علیه السلام فرمود: همانا بهترین نیکی خلق نیکو است.

إن (اگر) و أن (که) بر سر فعل می‌آیند و آن (که) حروف مشبّهة بالفعل است و در وسط جمله می‌آید. در این‌جا پاسخ «إن» است، زیرا در ابتدای جمله آمده و از حروف مشبّهة بالفعل است و جمله بعد از خود را تأکید کرده است.

کتاب

حرف	نوع حرف	معنی	کاربرد
إِنَّ	حرف شرط	اگر	بر سر دو فعل می‌آید و فعل اول را معادل مضارع التزامی می‌کند.
أَنَّ	حرف ناصبه	که	بر سر فعل مضارع می‌آید و معادل مضارع التزامی فارسی است.
إِنَّ	حرف مشبّهة بالفعل	همانا	بر سر مبتدا و خبر می‌آید و برای تأکید استفاده می‌شود و معمولاً در اول جمله می‌آید.
أَنَّ	حرف مشبّهة بالفعل	که	بر سر مبتدا و خبر می‌آید و معمولاً در وسط جمله می‌آید.

۹- الف) ﴿... أَنْتَ قَعَلْتَ هَذَا بِأَلْهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمَ﴾
مبتدا مفعول

ترجمه: آیا تو با خدایان ما این کار را کردی، ای ابراهیم؟

«أ = آیا» حرف می‌باشد و نقش دستوری ندارد، پس به کلمه بعد از آن نگاه می‌کنیم. «أنت» ضمیر است و ضمائر زیرمجموعه اسم‌ها هستند؛ پس «أنت» مبتدا محسوب می‌شود و «قَعَلْتَ» خبر خواهد بود، اما خبر خودش فعل است و می‌تواند فاعل یا مفعول داشته باشد. اگر به ترجمه توجه کنیم، «هَذَا» نقش مفعول دارد.

ب) يَتَّبِعُ الْحَيَوَانَ الْمُفْتَرِسَ قَرِيبَتَهُ.

حیوان درنده، شکارش را دنبال می‌کند.

جمله، فعلیه و «الحيوان» فاعل است؛ زیرا اولاً بعد از فعل آمده و انجام‌دهنده کار است. ضمیر «ه» که به «قریسه» متصل شده مضاف‌الیه است، زیرا یک قانون کلی وجود دارد:

اسم + ضمیر
مضاف‌الیه

۱۰- الف) در قلّه کوه نور عبادت می‌کند.

ب) علاقه‌مندان به ماهی‌های زینتی شگفت‌زده هستند.

۱۱- الخيام: چادرها «مفرد: الْأَخِيْمَةُ»

۱۲- گل پرونده خاک سنگ

۱۳- الف) گاهی پسر عزیزم مشتاق می‌شود که مسابقه فوتبال را از تلویزیون ببیند.
(قد + مضارع = گاهی + مضارع)

ب) سُست و غمگین نشوید، در حالی که شما برتر هستید.

ج) ای مادر جان؛ به تعمیر کار اتوبوس‌ها زنگ بزن، زیرا آن خراب است.

د) پروردگارا، با فضلت با ما رفتار کن و با عدلت با ما رفتار نکن.

ه) بعد از پرتاب کردن قطره‌های آب به سوی حشره، حشره می‌افتد، سپس آن را می‌بلعد.
و) هنگام پدید آمدن سختی‌ها رحمت (خداوند) با سرعت فرود می‌آید.

۱۴- صحنه - می‌گذرد

۱۵- گزینه «۲» در این‌گونه سؤالات، ابتدا به ترجمه دقیق فعل‌ها توجه کنید. «تُحاول = تلاش می‌کند» و «تُساعدُ = کمک می‌کند» این دو فعل مضارع هستند و در گزینه (۱) به اشتباه به شکل ماضی استمراری ترجمه شده است.

۱۶- الف) چرا تکالیفتان را انجام نمی‌دهید؟

لا تَعْمَلُونَ (لا + فعل مضارع «بدون تغییر») معادل مضارع منفی است و صیغه دوم شخص جمع (جمع مذکر مخاطب) است.

ب) از مواد قندی منبع می‌شویم.

«مَنَعُ = بازداشت، منع کرد» و صیغه متکلم مع الغیر مضارع آن «نَمُنَعُ = منع می‌کنیم» می‌باشد؛ اما توجه داشته باشید که فعل مضارع مجهول است و در ترجمه باید از مشتقات «شدن» استفاده کنیم.

ج) لطفاً نامه‌نگاری کنید.

تکاتباً: فعل امر است و مشترک بین دوم شخص جمع مذکر و مؤنث است؛ یعنی «صیغه‌های مثنای مذکر مخاطب» و «مثنای مؤنث مخاطب» - ثلاثی مزید باب «تَفَاعُل» به معنای نامه‌نگاری کنید.

«تکاتباً» مشترک در سه صیغه است. در این‌جا قبل از فعل، «رجاء» = لطفاً آمده پس حتماً امر است؛ ولی صیغه آن می‌تواند مشترک بین «مثنای مذکر مخاطب» و «مثنای مؤنث مخاطب» باشد که در زبان فارسی هر دوی این‌ها به معنای «نامه‌نگاری کنید» می‌باشد، اما احتمال دیگری نیز وجود دارد که «تکاتباً» مثنای مذکر غایب باشد که معنای آن «نامه‌نگاری کردند» خواهد شد ولی در این جمله این معنا صحیح نخواهد بود.

د) همکلاسی‌ام را به یاد آورده بودم.

«كُنْتُ قَدْ تَذَكَّرْتُ» [کان + (قد) + ماضی] ساختار ماضی بعید است، پس در ترجمه آن از مشتقات «بود» استفاده می‌کنیم.

۱۷- الف) پدر بزرگم هر روز فریضه نماز را در مسجد به جای می‌آورد.

به جای آوردی به جای می‌آورد

به جای می‌آورد (مؤنث) - به جای می‌آوری (مذکر)

«أَدَّبْتُ» فعل ماضی مخاطب است و به معنای «به جا آوردی» است که معنای صحیحی در جمله نخواهد داشت.

«تُوذِي» دوجویی است، اگر سوم شخص مفرد «مفرد مؤنث غایب» باشد به معنای «به جا می‌آورد» است و از لحاظ معنی صحیح است ولی از نظر جنسیت با فاعلش که ضمیری مستتر (هو) است که به «جَدِّي = پدر بزرگم» بازمی‌گردد، مطابقت ندارد. اگر دوم شخص مفرد «مفرد مذکر مخاطب» باشد به معنای «به جا می‌آوری» است که چنین معنایی در جمله صحیح نیست؛ اما کان يُوذِي (کان + مضارع) ساختار ماضی استمراری دارد و به معنای «به جای می‌آورد» است که هم از لحاظ معنی و هم از جهت مطابقت با «فاعل» صحیح است.

ب) در سال‌های گذشته در کتاب‌های دینی خوانده بودم که اولین آیات قرآن کریم در غار حراء نازل شد. نخواهیم خواند می‌خواندیم خوانده بودم

«لَنْ نَقْرَأَ» (لن + مضارع) معادل مستقبل منفی و به معنای «نخواهیم خواند» است و با توجه به این‌که در جمله قید «سال‌های گذشته» آمده از لحاظ معنی صحیح نخواهد بود. «كُنَّا نَقْرَأُ» (کان + مضارع) ساختار ماضی استمراری دارد و به معنای «می‌خواندیم» است و با توجه قید «سال‌های گذشته» ترجمه دقیقی نیست.

اما «كُنْتُ قَدْ قَرَأْتُ» [کان + (قد) + ماضی] معادل ماضی بعید و به معنای «خوانده بودم» است که از لحاظ معنا کاملاً با جمله هماهنگ است.

۱۸- الف) سَأَلَ الْأَبُ وَالسَّامِيَةَ مُتَعَجِّبًا: لِمَ تَبْكِي؟
مفعول حال

جمله پدر از فرزندش با تعجب پرسید: چرا گریه می‌کنی؟!

وَلَدٌ بعد از آن فعل «سَأَلَ» آمده و به دو دلیل مفعول است: اولاً از لحاظ معنا «وَلَدٌ» متمم فارسی است که معمولاً معادل مفعول عربی است. ثانیاً «وَلَدٌ» منصوب (س، ین، ین، ...) است. مُتَعَجِّبًا حال است. زیرا بیانگر حالت و ویژگی «الأب» است و نکره و منصوب (س، ین، ین) است.

ب) لا يَسْتَطِيعُ الصَّعُودَ إِلَى الْغَارِ إِلَّا الْأَقْوِيَاءُ.

جار و مفعول

جمله به جز نیرومندان کسی نمی‌تواند به غار صعود کند.

إِلَى الْغَارِ: جار و مجرور است. «إِلَى» به معنای «به، به سوی» است و از حروف جاز محسوب می‌شود که همواره بعدش اسم می‌آید.

ج) دانش‌آموزان (دختر) با تلاش درس‌هایشان را می‌خوانند.

خبر: تَقْرَأْنَ

جمله با «الطَّالِبَات» شروع شده و چون اسم است، پس نقش دستوری آن مبتدا خواهد بود. پس از مبتدا، خبر می‌آید. در این‌جا «تَقْرَأْنَ = می‌خوانند» خبر از نوع فعل است، زیرا توضیح و خبری است که پیرامون دانش‌آموزان می‌دهد.

۱۹- الف) ای نفس اطمینان‌یافته به سوی پروردگارت بازگرد، در حالی که تو از او راضی هستی و او هم از تو راضی است.

المُطْمَئِنَّة: اسم فاعل است (م...ِ) که از فعل ثلاثی مزید ساخته شده است.

راضية: اسم فاعل است از فعل ثلاثی مجرد که بر وزن «فاعل» می‌آید.

مَرْضِيَّة: اسم مفعول است از فعل ثلاثی مجرد که بر وزن «مفعول» می‌آید.

رَضِيَ اسم مفعول مَرْضِي تغییر می‌کند مَرْضِي مؤنث مَرْضِيَّة

ب) آقای حسینی مردی بسیار صبور است و نزدیک مسجد زندگی می‌کند.

صَبَّار: اسم مبالغه است، اسم مبالغه معمولاً در وزن‌های «فَعَال» و «فَعَالَةٌ» می‌آید و در ترجمه آن معمولاً از قید «بسیار»، «خیلی» استفاده می‌کنیم.

المَسْجِد: اسم مکان است، اسم مکان معمولاً در وزن‌های «مُفَعَّل»، «مُفَعَّلَةٌ» و جمع آن‌ها «مَفَاعِل» می‌آید.

ج) کوه اورست بلندترین کوه در سراسر جهان شمرده می‌شود.

أَعْلَى: اسم تفضیل است، اسم تفضیل در دو وزن «أَفْعَل» (مذکر) و «أَفْعَلَى» (مؤنث) می‌آید. ۲۰- ۱) از واجبات دینی است و از اجزای آن، سعی (تلاش، دویدن) و پرتاب سنگ

است. حج

۲) خودرویی است که در مزرعه‌ها آن را به کار می‌گیریم. تراکتور

۳) هرگاه نام خداوند در غذا برده شود، در غذا آن را می‌یابیم. برکت

۴) آن‌ها با سخنی مخفیانه شروع به سخن گفتن کردند. پیچ‌پیچ می‌کند

کلمات اضافی: الْقَرَابِين: قربانی‌ها، الْمُحْجِب: پاسخ‌دهنده

۲۱- الف) کوه نور مرتفع است و در شهر مدینه‌النبی ﷺ واقع است.

جَبَل النُّور = کوه نور، که غار حراء در آن واقع است در شهر مکه می‌باشد.

ب) تعدد خدایان از خرافات و عبادتشان از گناهان کبیره است.

ج) افتخار کردن به دودمان از بهترین نیکی است.

د) «مَلَّت» همان اهل سرزمینی است که در یک مکان زندگی می‌کنند و «جَمَع» آن «شُعَب» است.

شُعَب: مَلَّت، جمع مکتسِر: شُعُوب / شُعْبَة: گروهی از چیزی، جمع مکتسِر: شُعَب

◀ آزمون شماره ۹ (نوبت دوم) ▶

۱- الف) با یکتاپرستی به دین روی آور.

ب) علاقه‌مندان ماهی‌های تزیننی شیفته این ماهی هستند.

ج) هر طرفی با آن چه در آن قرار داده شد (می‌شود) تنگ می‌شود.

د) عرب و غیرعرب کسی را که تو انکار کردی می‌شناسند.

۲- زندگی - نادانی - زندگانی - ستایش - صبر - نکوهش

الف) الحیاة = العیش (زندگانی)

ب) أَلْمَدْح (ستایش) ≠ الذَّم (نکوهش)

۳- ورزشگاه مدرسه آبشار ایستگاه

المَلْعَب، المَدْرَسَة و المَوْقِف اسم مکان هستند، ولی السَّلَال اسم مکان نیست.

۴- التَّقْش (کنده‌کاری) ← جمع → التَّقْش

۵- الف) ای نفس آرامش‌یافته به سوی پروردگارت بازگرد.

ب) هشام به مردم نگاه می‌کرد و (در حالی که) گروهی با او بودند.

ج) ابراهیم تلاش کرد که قومش را از پرستش بت‌ها نجات دهد.

د) هیچ فقری سخت‌تر از نادانی نیست و هیچ عبادتی همچون تفکر نیست.

ه) به درستی که انسان در زبان است به‌جز کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند.

و) زین‌العابدین علیه السلام خانه کعبه را همچون بزرگان طواف کرد.

ز) بازیکنان ایرانی از مسابقه با خوشحالی بازگشتند.

ح) فرزندق حاضر بود پس قصیده‌ای در مدح امام علیه السلام سرود.

ط) چه بسا کتابی که خواننده در خواندن آن می‌کوشد و در وجودش تأثیر می‌گذارد.

ی) انسان عاقل می‌تواند در هر موضوعی غذایی فکری بیابد.

اشتباه گزینۀ (۱): «الزرع: دشت» به اشتباه «باغ» ترجمه شده - «الصفا: تخته‌سنگ» به اشتباه «کوه» ترجمه شده است.

ب) گزینۀ «۱»

اشتباه گزینۀ (۲): «خُلِقُوا» فعل ماضی مجهول و به معنای «آفریده شده‌اند» است که به اشتباه به صورت معلوم یعنی «آفریدند» ترجمه شده است.

۷- الف) گفتند او را بسوزانید و خدایانتان را یاری کنید.

حَقُّوا: فعل امر باب تفعیل است صیغه جمع مذکر مخاطب - اَنْصُرُوا: فعل امر ثلاثی مجزء است و صیغه آن مفرد مذکر مخاطب است.

ب) شخص بخیل در دنیا همچون فقیران زندگی می‌کند.

«عیش» مفعول مطلق نوعی است، زیرا مصدر، منصوب از جنس فعل است و بعد از آن مضاف‌الیه آمده. در ترجمۀ این‌گونه مفعول مطلق نوعی معمولاً از کلمات «همچون، مانند، مثل ...» استفاده می‌کنیم.

ج) انگلیسی را از گردشگران در استان آسوان یاد گرفت.

۸- الف) تَقَرَّبَ: نزدیک شد

(۱) به خداوند نزدیک خواهد شد. (س، سوف + مضارع = مستقبل)

(۲) آن‌ها به خوبی‌ها نزدیک می‌شوند. (مضارع باب تَفَعَّلَ - صیغه جمع مذکر غایب)

(۳) به گناه نزدیک نخواهیم شد. (لن + مضارع = مستقبل منفی)

ب) اُرْسِلَ: فرستاد

(۱) نامه‌ای نَفَرَسَتْ. (لا نهی + مضارع مجزوم = نهی)

(۲) تکالیفشان را نَفَرَسْتَانَد (نفرستاده‌اند). (لم + مضارع = ماضی منفی ساده یا نقلی)

(۳) او خبری فرستاده است (فرستاد). (قد + ماضی = ماضی نقلی یا ساده)

ج) اِمْتَنَعَ: خودداری کرد.

(۱) دانش‌آموز از خوابیدن خودداری می‌کرد. (کان + مضارع = ماضی استمراری)

(۲) لطفاً از خوردن خودداری کن. (امر باب اِتْعَالَ صیغه مفرد مذکر مخاطب)

۹- **تجملہ** مرد بسیار دانا گفت: گمان نمی‌کنم که آن‌جا کتاب‌های تکراری وجود داشته باشد - ابراهیم تبر را بر کتف (شانه) بزرگ‌ترین بت‌ها در عبادتگاه آویزان کرد - غار در بالای کوهی مرتفع قرار دارد.

- (۱) اسم الفاعل: مُرْتَعِع
(۲) اسم المفعول: المُكْرَرَة
(۳) اسم التفضیل: أكبر
(۴) اسم المبالغة: العَلَامَة
(۵) اسم المكان: المَعْبَد
یادآوری

- ۱- اسم الفاعل - فاعل (ثلاثی مجزء) - مُ ... - (ثلاثی مزید)
۲- اسم المفعول - مَفْعُول (ثلاثی مجزء) - مُ ... - (ثلاثی مزید)
۳- اسم المبالغة: فَعَال - فَعَالَة
۴- اسم التفضیل: أَفْعَل - فُعْلَى
۵- اسم المكان: مَفْعَل - مَفْعَلَة

۱۰- الف) ضعیف‌ترین مردم کسی که از پوشاندن رازش ناتوان باشد.

«أضعف» بر وزن أَفْعَل است پس اسم تفضیل است و بعد از آن اسم (الناس) آمده و مضاف‌الیه است، در نتیجه «أضعف» را «ضعیف‌ترین» ترجمه می‌کنیم.

ب) تماشاگران تیم برنده در در ورزشگاه تشویق می‌کنند.

«الفائز: برنده» اسم فاعل و «المُتَلَبِّع: ورزشگاه» اسم مکان است.

۱۱- (۱) الحال [بَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ] خداوند پیامبران را بشارت‌دهنده برانگیخت. صاحب‌حال

«مُبَشِّرِينَ»: اسمی است نکره و منصوب (ین) که بیانگر حالت «النَّبِيِّينَ» است و با «النَّبِيِّينَ» (صاحب حال) در جنس و تعداد مطابقت و هماهنگی دارد.

۲ و ۳) المفعول المطلق و نوع المفعول المطلق [يَحْتَاجُ السَّمَكُ إِلَى الْمَاءِ احتیاجُ الأحياء = ماهی همانند زندگان به آب نیازمند است.]

«احتیاج» مصدر فعل «يَحْتَاجُ» می‌باشد و منصوب است و پس از آن مضاف‌الیه (الأحياء) آمده پس مفعول مطلق نوعی است.

۴ و ۵) المستثنى منه، المستثنى [يَسْتَعْمَلُ الْعَمَالُ فِي الْمَضْعِ إِلَّا عَامِلًا: مستثنی منه مستثنی]

کارگران در کارخانه کار می‌کنند به جز یک کارگر]

«عاملاً» اسم بعد از «إلا» است پس مستثنی است و «العَمَال» مجموعه‌ای است که مستثنی (عاملاً) از آن جدا شده پس «العَمَال» مستثنی منه است.

۱۲- ظرف - تجربه‌ها - تعمیر کردن - نماد - شرایط

الف) رمز [برگ زیتون نماد صلح است.]

ب) تجارب [کتاب‌ها تجربه‌های هزاران دانشمند در گذر زمان است.]

ج) التَّصْلِيح [خراب صفتی است برای ابزار یا وسیله که نیاز به تعمیر دارد.]

د) الظُّرُوف [شرایط، همان اوضاع و احوالی است که پیرامون خودمان آن‌ها را می‌بینیم.]

۱۳- الف) **الْفِرْزَقُ يَعْرِفُهُ مَعْرِفَةً جَيِّدَةً** = فرزند او را به نیکی می‌شناسد.

مبتدا مفعول مطلق نوعی صفت

«الفرزدق» اسم و اول جمله آمده پس مبتدا است. «مَعْرِفَةً» مصدر، منصوب، از جنس فعل است پس مفعول مطلق است و چون بعد از آن صفت آمده در نتیجه مفعول مطلق نوعی است. «جَيِّدَةً» صفت است برای «مَعْرِفَةً»، زیرا اولاً بیانگر صفتی است درباره «مَعْرِفَةً» ثانیاً در جنس، تعداد و حرکت (اعراب) با موصوفش مطابقت دارد.

ب) **حَضَرَ الْمَسَافِرُ فِي قَاعَةِ الْمَطَارِ** = مسافر در سالن فرودگاه حاضر شد.

فاعل بار و مبرور

«المسافر» اسمی است که بعد از «حَضَرَ» (فعل) آمده و انجام‌دهنده کار است پس فاعل است. «في قاعة» [حرف جار + اسم (مجرور)] است. نقش جار و مجرور را دارد.

۱۴- **تجملہ** مادر گفت: من کوه نور را که پیامبر ﷺ در غار حرا واقع در قلۀ آن عبادت می‌کرد به یاد می‌آورم اما من غار را ندیدم، زیرا آن بالای کوهی بلند واقع است که جز افراد قوی نمی‌توانند از آن بالا بروند (فقط افراد قوی می‌توانند از آن بالا بروند). نوعی از ماهی در آفریقا پیدا می‌شود که خودش را در پوششی از مواد مخاطی (لزجی) که از دهانش خارج می‌شود، پنهان می‌کند و خودش را زیر گل دفن می‌کند سپس بیش از یک سال می‌خوابد.

الف) آیا همه مردم می‌توانند به غار صعود کنند (توانایی صعود به غار دارند)؟

لا، لا يستطيع صعوده إلا الأقوياء.

ب) چه کسی در غار حراء عبادت می‌کرد؟ كان النبي ﷺ يتعبَّد في غار حراء.

ج) ماهی کجا خودش را پنهان می‌کند؟ يَسْتُرُّ نَفْسَهُ فِي غَلَاظٍ مِنَ الْمَوَادِّ الْمُخاطِيةِ.

د) ماهی چه مدتی می‌خوابد؟ ينام السمك أكثر من سنة.

۱۵- **تجملہ** بدن قوی غذای مناسبی را برای خودش جذب می‌کند.

الف) يَجْذِبُ: گزینۀ «۱»

اشتباه گزینۀ (۲): «يَجْذِبُ» فعل مضارع معلوم است که به اشتباه «مجهول» معرفی شده.

تجملہ ماضی معلوم: فَعَلَ ← ماضی مجهول: فُعِلَ

مضارع معلوم: يَفْعَلُ ← مضارع مجهول: يُفْعَلُ

ب) مُناسِباً: گزینۀ «۲»

اشتباه گزینۀ (۱): «مُناسِباً» به دلیل این‌که تنوین (ة) دارد پس نکره است. «مُناسِباً» صفت است برای «غذاء» زیرا اولاً ویژگی و صفت «غذاء» را می‌گوید ثانیاً از نظر جنس و تعداد و اعراب (حرکت) بین «غذاء» (موصوف) و «مُناسِباً» (صفت) کاملاً هماهنگی وجود دارد. در گزینۀ (۱) به اشتباه «مُناسِباً» را مضاف‌الیه نوشته است.

درس نامهٔ توپ برای شب امتحان

کلمه «إِنَّ» اگر وسط جمله بیاید معمولاً به معنای «زیرا» می‌باشد.

مثال لَا يَحْزَنُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ: سخن آنان نباید تو را غمگین کند، زیرا عزت برای خداوند است.

۲ «أَنَّ»: به معنای «که» می‌باشد.

«أَنَّ» بین دو جمله می‌آید و آن دو را به هم پیوند می‌دهد.

مثال ﴿اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

بدانید که خداوند دارای مجازات شدید است. (شدید مجازات می‌کند). (المانحة/ ۹۸)

کلمه

کارکرد	معنا	نوع حرف
در ابتدای جمله و بر سر جمله اسمیه می‌آید.	همانا، قطعاً	حرف مُشَبَّه بالفعل
در وسط جمله می‌آید و دو عبارت را به هم پیوند می‌دهد.	که	حرف مُشَبَّه بالفعل
ابتدای جمله می‌آید و آن را شرطیه می‌کند و فعل شرط و جواب شرط را مجزوم (ن، ۲) می‌کند و معنای فعل شرط را به مضارع التزامی تبدیل می‌کند.	اگر	ادات شرط
همراه فعل مضارع می‌آید و معنای آن را به مضارع التزامی تبدیل می‌کند.	که	حرف ناصبه

۲ «كَأَنَّ»: «كَأَنَّ» برای بیان «مشابهت» است. هر وقت **كَأَنَّ** را در جمله‌ای دیدید آن را «گویی» و «مانند» ترجمه کنید.

كَأَنَّ إِرْضَاءَ جَمِيعِ النَّاسِ غَايَةً لَا تُدْرَكُ: گویی خشنودساختن همهٔ مردم، هدفی است که به دست آورده نمی‌شود.

کلمه «كَأَنَّ» را با «كَانَ» اشتباه نگیریم. **كان** جزء افعال ناقصه است و به معنای «بود»، است و فعل کمکی می‌باشد.

۴ «لَكِنَّ»: به معنای «ولی» و «اما» می‌باشد و برای تکمیل یا رفع ابهام جمله قبل می‌آید.

مثال ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئاً وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ﴾

خداوند ذره‌ای به مردم ستم نمی‌کند ولی این مردم‌اند که به خویشان ستم می‌کنند. (یونس/ ۴۴)

کلمه «لَكِنَّ» را با «لَكِنْ» اشتباه نگیریم. «لَكِنْ» آخرش ساکن است و معنایش هم تقریباً با «لَكِنَّ» یکی است، ولی حرف مشبّهة بالفعل نیست بلکه حرف عطف است.

۵ «لَيْتَ»: به شکل «یا لَيْتَ» هم می‌آید و به معنای «کاش» و «ای کاش» است.

﴿يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ﴾: ای کاش ما خدا را اطاعت می‌کردیم (کرده بودیم). (الاحزاب/ ۶۶)

کلمه هرگاه «لَيْتَ» به ضمیر متصل «ی» وصل شود، بین این دو «نون وقایه» می‌آید و به شکل «لَيْتَنِي» می‌نویسیم (لَيْتَ + «ن» وقایه + ی = لَيْتَنِي).

مثال ﴿يَا لَيْتَنِي كُنْتُ ثَرِيّاً﴾: ای کاش من خاک بودم. (النبا/ ۴۰)

۶ «لَعَلَّ»: به معنای «شاید» و «امید است» ترجمه می‌شود.

مثال ﴿لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيباً﴾: شاید قیامت نزدیک باشد. (الاحزاب/ ۶۳)

کلمه «لَعَلَّ» شاید، امید است «را» با «لَيْتَ» «ای کاش» اشتباه نگیرد؛ خیلی از بچه‌ها این دو را جابه‌جا می‌گیرند.

الدَّرْسُ الْأَوَّلُ: الدِّينُ وَالتَّدِينُ

«الْحُرُوفُ الْمَشَبَّهَةُ بِالْفِعْلِ» و «الْتَأْفِيقُ لِلْجِنْسِ» و معنای آن‌ها

الْحُرُوفُ الْمَشَبَّهَةُ بِالْفِعْلِ

به مثال‌های زیر توجه کنید:

الف ﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾:

بی‌گمان وعدهٔ خدا حق است ولی بیشتر آن‌ها نمی‌دانند. (یونس/ ۵۵)

ب ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾:

آیا ندانستی که حکومت آسمان‌ها و زمین، از آن خداست؟ (البقرة/ ۱۰۷)

به حروفی مانند **إِنَّ، أَنْ، لَكِنَّ، كَأَنَّ، لَيْتَ، لَعَلَّ** «حروف مُشَبَّهة بِالْفِعْلِ» می‌گوییم.

این حروف بر سر جمله اسمیه می‌آیند و اعراب مبتدا را تغییر می‌دهند؛ یعنی مبتدای جمله را اسم خود می‌کنند.

بهتر است به چند مثال زیر به همراه تغییر حرکات کلمات توجه کنید:

الف ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾: همانا خداوند بدکاران را دوست ندارد. (القصص/ ۷۷)
اسم **إِنَّ** فِیرِ **إِنَّ**

ب ﴿لَعَلَّ النَّصْرَ قَرِيبٌ﴾: امید است پیروزی نزدیک باشد.
اسم **لَعَلَّ** فِیرِ **لَعَلَّ**

در مثال‌های بالا «اللَّهُ» و «النَّصْرَ» اسم «إِنَّ» و «لَعَلَّ» هستند.

اما یک نکته! اسم «حروف مشبّهة بالفعل» می‌تواند ضمیر متصل باشد، مانند:

﴿كَأَنَّ هُمْ بَنِيَانٌ مَّرْضُوضٌ﴾: گویی آن‌ها ساختمانی استوارند. (الصف/ ۴)
اسم **كَأَنَّ** فِیرِ **كَأَنَّ**

فَن تَرْجَمَهُ

آشنایی با معنای حروف مشبّهة بالفعل بسیار مهم است؛ پس به مثال‌ها و نکاتی که مطرح می‌کنیم توجه کنید.

۱ «إِنَّ»: به معنای «قطعاً، همانا، به درستی که، بی‌گمان» است؛ به عبارت دیگر، جمله پس از خود را تأکید می‌کند.

إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ قَطُوعاً: خداوند بخشنده است.

کلمه **إِنَّ** که به معنای «قطعاً، همانا...» می‌باشد در اول جمله می‌آید.

کلمه در متن‌هایی که برای دوران حاضر است می‌توان «إِنَّ» را ترجمه نکرد.

مثال **إِنَّ هَذَا السَّمَكُ يَعِيشُ فِي أFRICA**: این ماهی در آفریقا زندگی می‌کند.

کلمه هرگاه **إِنَّ** به ضمیر «نا» متصل شود آن را به صورت «إِنَّا» و «إِنْتَا» می‌نویسیم.

مثال ﴿إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكُوفْرَ﴾: به درستی که ما به تو خیر زیاد عطا کردیم. (الکوفر/ ۱)

کلمه هرگاه **إِنَّ** به ضمیر متصل «ی» وصل شود، می‌توان بین این دو «نون وقایه» آورد و به شکل «إِنْتِي» بنویسیم (إِنَّ + «ن» وقایه + ی = إِنْتِي).

مثال ﴿إِنِّي أَنَا اللَّهُ﴾: به درستی که من همان خدای هستم. (طه/ ۱۴)

کلمه اگر حرف «ما» به **إِنَّ** متصل شود (إِنَّمَا)، معنی «تنها» و «فقط» می‌دهد و دیگر از حروف مشبّهة بالفعل نیست.

مثال ﴿إِنَّمَا الْفَخْرُ لِعِزَّتِي ثَابِتٌ﴾: افتخار تنها به خردی استوار است.

حتماً تا به حال متوجه شده‌اید که ترجمه انواع فعل در کتاب شما بسیار مورد تأکید است؛ بنابراین حالا ببینیم که **لَيْتَ** و **لَعَلَّ** در ترجمه فعل چه تغییری ایجاد می‌کنند.

نکته: اگر جمله‌ای دارای **لَيْتَ** و **لَعَلَّ** باشد و بعد فعل مضارع بیاید (لَيْتَ یا لَعَلَّ ... + فعل مضارع) آن فعل مضارع را به صورت «مضارع التزامی» (ب+ بن مضارع + شناسه) ترجمه می‌کنیم. (لَيْتَ یا لَعَلَّ ... + فعل مضارع = مضارع التزامی)

مثال: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

مضارع

بی‌گمان ما قرآنی را (به زبان) عربی قرار دادیم امید است شما خردورزی کنید. (الزخرف/۳)

مضارع التزامی

همان‌طور که در مثال می‌بینید «تَعْقِلُونَ = خردورزی می‌کنید» فعل مضارع است ولی چون قبل از آن «لَعَلَّ» آمده به شکل «مضارع التزامی» ترجمه می‌کنیم.

مثال: ﴿يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ﴾: ای کاش خویشاوندانم بدانند. (یس/۲۶)

مضارع التزامی

مضارع

اگر موافقید از هر کدام دوباره مثالی ببینیم:

مثال: لَعَلَّ الطُّلَّابَ يَجْتَهِدُونَ: شاید دانشجویان تلاش کنند.

مضارع

مضارع التزامی

مثال: لَيْتَ السَّابِقَ يَعُودُ: کاش جوانی برگردد.

مضارع

مضارع التزامی

نکته: اگر جمله‌ای دارای **لَيْتَ** و **لَعَلَّ** باشد و بعد فعل ماضی بیاید (لَيْتَ یا لَعَلَّ ... + فعل ماضی) آن فعل ماضی را می‌توان به صورت **ماضی استمراری** (می + ماضی + شناسه) یا به صورت ماضی بعید (بن ماضی + ه + فعل بود + شناسه) هم ترجمه کنیم.

(لَيْتَ یا لَعَلَّ ... + فعل ماضی = ماضی استمراری)

(لَيْتَ یا لَعَلَّ ... + فعل ماضی = ماضی بعید)

مثال: لَيْتِنَا اِمْتَنَعْنَا عَنْهُ: کاش ما از آن خودداری می‌کردیم. (خودداری کرده بودیم.)

ماضی بعید

ماضی استمراری

ماضی

مثال: لَيْتِنَا شَاهَدْنَا جَمِيعَ مَدَنِ بِلَادِي:

ماضی

کاش همه شهرهای کشورم را می‌دیدیم. (ماضی استمراری) ← ترجمه صحیح‌تر

کاش همه شهرهای کشورم را دیده بودیم (ماضی بعید): ← ترجمه صحیح

لَا النَّافِيَةَ لِلْجِنْسِ

به مثال‌های زیر توجه کنید:

الف: لَا لِبَاسٍ أَجْمَلٍ مِنَ الْعَافِيَةِ: هیچ لباسی زیباتر از سلامتی نیست.

ب: لَا عِبَادَةَ مِثْلَ التَّفَكُّرِ: هیچ عبادتی همانند اندیشیدن نیست.

در مثال‌ها «لا»ی نفی جنس را می‌بینید.

«لا»ی نفی جنس بر سر جمله اسمیه می‌آید و حرکت مبتدا را تغییر می‌دهد؛ یعنی مبتدا را اسم خود و مفتوح (م) می‌کند.

ویژگی‌های اسم **لائی نفی جنس:** ۱- ال نمی‌گیرد (نکره است). ۲- تنوین نمی‌گیرد. ۳- همواره فتحه (ن) دارد.

به چند مثال دیگر به همراه تغییر حرکات کلمات توجه کنید.

الف: لَا فَقْرٌ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ: هیچ فقری سخت‌تر از نادانی نیست.

اسم ولایه فیه ولایه

نفی جنس نفی جنس

ب: لَا جِهَادٌ كِجِهَادِ النَّفْسِ: هیچ پیکاری مانند پیکار با نفس نیست.

اسم ولایه فیه ولایه

نفی جنس نفی جنس

فَن تَرْجِمَهُ

خُب! برویم سراغ اصل داستان که ترجمه «لا»ی نفی جنس است.

«لا»ی نفی جنس به معنای «هیچ ... نیست» یا «اصلاً ... وجود ندارد» می‌باشد.

به مثال‌ها توجه کنید:

مثال: الف لا مِيرَاثَ كَالْأَدْبِ: هیچ میراثی مانند ادب نیست. (اصلاً هیچ میراثی مانند

ادب وجود ندارد.)

ب: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ: هیچ معبودی جز الله نیست.

نکته: (انواع «لا»)

در زبان عربی چند نوع «لا» داریم که معنا و کاربرد هر کدام متفاوت است؛ پس لازم است انواع «لا» را بشناسیم.

۱ «لا» به معنای «نه»: این «لا» حرف است و متضاد «نعم» است و در پاسخ «هل» و «أ» (آیا) می‌آید.

مثال: هَلِ الطَّالِبُ الْمُتَكَاسِلُ نَاجِحٌ؟ لا. آیا دانش‌آموز تنبل موفق است؟ (خیر نه).

۲ «لا»ی نهی: بر سر فعل مضارع می‌آید و ظاهر فعل مضارع را تغییر می‌دهد (مجزوم می‌کند). در سال‌های قبل با فعل نهی دوّم شخص آشنا شدید. (تَكْتُمُ ← لا تَكْتُمُ: ننویس / تَسْبُؤْ ← لا تَسْبُؤْ: دشنام ندهید)

اما «لا»ی نهی می‌تواند قبل از فعل‌های مضارع اول و سوم شخص هم بیاید که در این صورت به همراه «نباید» ترجمه می‌کنیم. [لا نهی + مضارع غایب و متکلم = نباید + مضارع التزامی].

سوم شخص مفرد ← لا يَحْزُنُكَ ← نباید تو را غمگین کند.

اول شخص جمع ← لا تَذْهَبْ ← نباید برویم.

۳ «لا»ی نفی مضارع: بر سر فعل مضارع می‌آید و ظاهر فعل مضارع را تغییر نمی‌دهد و معنای آن را منفی می‌کند.

مثال: يَرْحَمُ = رحم می‌کند / لا يَرْحَمُ = رحم نمی‌کند

يَذْكُرُ = یاد می‌کند / لا يَذْكُرُ = یاد نمی‌کند

۴ «لا»ی نفی جنس: در ابتدای درس‌نامه، عملکرد و معنای آن را نوشتیم.

حالا برای این‌که انواع «لا» را بهتر بشناسیم با همدیگر مثالی را بررسی می‌کنیم:

سوال: انواع «لا» را در مثال‌های زیر مشخص کنید.

الف: ﴿... رَبَّنَا وَ لَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ...﴾ (البقره/۲۸۶)

ب) لَا يَتْرُكُ اللَّهُ الْإِنْسَانَ سُدىً.

پاسخ: الف لا تُحَمِّلْنَا: بر ما تحمیل نکن. (لای نهی است؛ زیرا بر سر فعل مضارع آمده و آن را مجزوم (ن) کرده است.)

لا طَاقَةَ لَنَا: هیچ طاقتی برای ما نیست. (لای نفی جنس است؛ زیرا بر سر جمله اسمیه مبتدا) آمده و آن را مبنی بر فتحه (م) کرده است.)

ب) لَا يَتْرُكُ: رها نمی‌کند (لای نفی جنس است؛ زیرا بر سر فعل مضارع آمده و حرکت آخر آن را تغییر نداده است.)

کلمات و عبارات مهم درس

فعل‌ها

أَقَامَ - يُقِيمُ: بر پا کرد - بر پا می‌کند	أَقَمَ وَجْهَكَ: روی بیاور
تَدُلُّ: راهنمایی می‌کند	تَوَكَّدُ: تأکید می‌کند
لَمْ يَتْرُكْ: رها نکرد - رها نکرده است	إِزْدَادًا: افزایش یافت
أَنْ يُتْرَكَ: که رها شود	يَحْسَبُ: گمان می‌کند
قَدْ حَدَّثْنَا: با ما سخن گفته است	لِيُبَيِّنُوا: تا آشکار کنند
وَلَنْ يُذَكَّرَ: و باید یاد کنیم	كَسَرَ: شکست
أَنْ يُقَدَّ: که نجات دهد	حَاوَلَ: تلاش کرد
عَلَّقَى: آویزان کرد	لَمَّا خَرَجَ: هنگامی که بیرون رفت

ظَنُوا: گمان کردند
سَأَلُوهُ: از او پرسیدند
إِسْأَلُوا: بپرسید
بَدَّوْا يَتَهَامَسُونَ: شروع به پیچ‌پیچ کردن
أَنْصُرُوا: یاری کنید
أَنْقَذَهُ: او را نجات داد

أَحْضَرُوهُ: او را آوردند
تَسَأَلُونَنِي: از من سؤال می‌کنید
لَا يَتَكَلَّمُ: سخن نمی‌گوید
حَرَقُوهُ: او را بسوزانید
قَذَفُوهُ: او را انداختند

سایر کلمات و عبارات

حَنِيفًا: یکتاپرستی نسل یا نژادی از مردم
الْحَضَارَاتُ: تمدن‌ها
الْكِتَابَاتُ: کتیبه‌ها
الرُّسُومُ: نقاشی‌ها
الشَّعَائِرُ: مراسم
التَّجَنُّبُ: دوری کردن
تَبَارَكَ وَتَعَالَى: بزرگ و بلندمرتبه است
السَّيْرَةُ: روش و کردار
الأَضْنَامُ: بت‌ها
الْقَاسُ: تبر
الإِسْتِهْرَاءُ: مسخره کردن
التَّدْيِينُ: دینداری

شُعْبُ: ملت
خِلَالُ: از میان
التُّفُوشُ: کنده‌کاری‌ها
التَّمَائِيلُ: تندیس‌ها
الْقَرَابِينُ: قربانی‌ها
مَرَّ الْعُصُورِ: گذر زمان (گذشت دوره‌ها)
السُّدَى: بیهوده و پوچ
الصَّرَاعُ: کشمکش
وَحِيدًا: تنهایی
الْكَيْفُ: شانه
الإِفْتِمَامُ: توجه کردن

متن درس

﴿أَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾:

با یکتاپرستی به دین روی آور. (یونس/ ۱۰۵)
لَا شُعْبَ مِنْ شُعُوبِ الْأَرْضِ إِلَّا...: هیچ ملتی از ملل زمین نیست مگر...
تَعَدُّدُ الْأَلْهَةِ وَتَثْبِيحُ الْقَرَابِينِ: چندگانگی خدایان و پیشکش کردن قربانی‌ها
﴿أَ يَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾:
آیا انسان گمان می‌کند که بیهوده رها می‌شود؟ (القیامه/ ۳۶)
قَدْ حَدَّثَنَا الْقُرْآنُ عَنْ سَيْرَةِ الْأَنْبِيَاءِ ﷺ وَ صِرَاعِهِمْ:
قرآن با ما درباره روش پیامبران ﷺ و کشمکش آن‌ها سخن گفته است.
حَاوَلُ أَنْ يُنْقِذَ قَوْمَهُ: تلاش کرد که قوم خود را نجات دهد،
حَمَلَ قَاسًا وَ كَسَرَ جَمِيعَ الْأَضْنَامِ: تبری را برداشت و همه بت‌ها را شکست.
﴿أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمَ﴾:

ای ابراهیم، آیا تو این کار را با خدایان ما انجام دادی؟ (الانبیاء/ ۶۲)
لِمَ تَسْأَلُونَنِي؟ (سَأَلُوا الصَّمَّ الْكَبِيرَ: چرا از من می‌پرسید؟ از بت بزرگ بپرسید
بَدَّ الْقَوْمَ يَتَهَامَسُونَ: مردم شروع به پیچ‌پیچ کردن.
و هُنَا ﴿قَالُوا حَرَقُوهُ وَ أَنْصُرُوا آلِهَتَكُمْ﴾:

و این‌جا «گفتند که او را بسوزانید و خدایانتان را یاری کنید.» (الانبیاء/ ۶۸)
فَقَذَفُوهُ فِي النَّارِ: پس او را در آتش انداختند.
فَأَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهَا: و خداوند او را از آن (آتش) نجات داد.

کلمات و عبارات تمرین

لَمْ يَكُنْ: نبود
عَلَّمْتَنَا: به ما آموختی
لَا تُدْرِكُ: به دست آورده نمی‌شود (به دست نمی‌آید)
لَا يَحْرُوكُ: نباید تو را غمگین کند.
يَقَعُ: قرار می‌گیرد
بُنْيَانُ مَرْصُوعٍ: ساختمانی استوار
جَعَلَنِي: من را قرار داد
عَلَّمْتَنَا: به ما آموختی
لَا تُحْمَلُنَا: بر ما تحمیل نکن
أَلْبِغْتُ: رستاخیز
كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ: نمی‌دانستید
لَا تَحْزُنْ: غمگین نباش

النَّسَبُ: دودمان، نژاد
لَا يُضَيِّعُ: تباه نمی‌کند
يَسْتَوِي: برابر هستند
بَدَّوْا يَتَكَلَّمُونَ: شروع به سخن گفتن کردند
مُدُنٌ: شهرها
كُنْزٌ: گنج
سِنَّ عَرِيضَةٍ: دندان‌ی پهن
طِينَةٌ: گلی
لَا يَذْكُرُ: بیان نمی‌شود
الْمُفْسَدَةُ: مایه تباهی
الإِنْشِرَاحُ: شادمانی
أَمَّا الصَّدْرُ انْشِرَاحًا / وَ فَمِي بِالْبَسْمَاتِ: سینه را از شادمانی و دهانم را از لبخندها پر کن.
أُزْرٌ: روشن کن
الإِزْضَاءُ: خشنودساختن
ما يلي: آن چه می‌آید
العَصَبُ: پی
لَا تَعْصَبُ: عصبانی نباش
سَعِيدٌ: خوش‌بخت
أداء الواجبات: انجام‌دادن تکالیف
الحظُّ: بخت
غاية: هدفی
الجدع: تنه
لا تسبوا: دشنام ندهید
يعبد: عبادت می‌شود
صفا: ردیفی، ترتیبی
قیل: گفته شد
تراهم: آن‌ها را می‌بینی (می‌پنداری)
الثحاس: مس
عظم: استخوانی
لا بركة فيه: هیچ برکتی در آن نیست
موجب الدعوات: برآورنده دعاها
أعني: مرا یاری کن
أما الصذر انشراحا / و فمي بالبسمات: سینه را از شادمانی و دهانم را از لبخندها پر کن.
السلام: آشتی، صلح
الثراب: خاک
سوی: به‌جز
داء: بیماری
الأنشودة: سرود
البسمات: لبخندها
أي: کدام، هیچ، هرگونه
إحمني: از من نگاه‌داری کن (حمی، یحیی)
القرآن: خواندن، کتاب خداوند

مترادف

تَجَنَّبُ = الإبتعاد (دوری کردن)	أَنَارَ = أضاء (روشن کرد)
إِزْدَادٌ = كَثُرَ (زیاد شد)	مُوَحَّدٌ = حَنِيفٌ (یکتاپرست)
الصَّرَاعُ = التِّزَاعُ (کشمکش)	حَرَقَ = أَشْعَلَ (سوزاند)
الدَّاءُ = المَرَضُ (بیماری)	سَاعَدَ = أَعَانَ (کمک کرد)
السَّلَامُ = الصُّلْحُ (آشتی، صلح)	بَغَتْ = قِيَامَةٌ (رستاخیز)
مَرْصُوعٌ = سَدِيدٌ (محکم)	رَمَى = قَذَفَ (پرتاب کرد، انداخت)
إِنْشِرَاحٌ = سُورُورٌ (شادی)	أُمٌّ = أَوْ (یا)
بُنْيَانٌ = بِنَاءٌ (اساس، پایه)	شُعَائِرٌ = مَرَامِسٌ (مراسم)
أَعَانَ = نَصَرَ (یاری کرد)	لَعَلَّ = عَسَى (شاید، امید است)
سُدًى = عَيْتٌ (بیهوده)	مُزَارِعٌ = فَلَاحٌ (کشاورز)
يَحْسَبُ = يَظُنُّ (گمان می‌کند)	سَبَّ = فَحَشَ (دشنام)
أَعْجَبَ = أَعْزَبَ (عجیب‌تر، عجیب‌ترین)	حَنِيفٌ = مُوَحَّدٌ (یکتاپرست)

متضاد

الصَّرَاعُ (کشمکش) = السَّلْمُ (آرامش)
عافية (سلامتی) = مَرَضٌ (بیماری)
حَفِي (پنهان) = ظَاهِرٌ (آشکار)
العافية (سلامتی) = الداء (بیماری)
حنيف (یکتاپرست) = مُشْرِكٌ (کسی که برای خدا شریک قائل است).
أَجْمَلٌ (زیباتر، زیباترین) = أَقْبَحٌ (زشت‌تر، زشت‌ترین)
بَسْمَةٌ (خنده) = بُكَاءٌ (گریه)
عَرِيضٌ (وسیع) = ضَيِّقٌ (تنگ)

جمع	مفرد	ترجمه
الشُّعُوب	الشَّعْب	ملت، نژاد
الْأَثَار	الْأَثَر	اثر، بازمانده
الکِتَابَات	الکِتَابَة	کتابه
الْقُوش	الْقُوش	کنده کاری
الْوُجُوه	الْوَجْه	چهره
الرُّسُوم	الرَّسْم	نقاشی
التَّمَاثِيل	التَّمَثَال	تندیس
الشَّعَائِر	الشَّعِيرَة	مظاهر، مراسم
الْأَلِهَة	إله	خدا
الْقُرَابِين	الْقُرْبَان	قربانی
الْأَدِيَان	الدِّين	دین و آیین
الْعُصُور	الْعَصْر	دوران، روزگار
الْأَقْوَام	الْقَوْم	قوم و گروه
الأضنَام	الصَّم	بت
الأعيَاد	العيد	عيد
الأَكْتِفَان	الْكَتِف، الْكَتِف	شانه
الْمُدُن	الْمَدِينَة	شهر
الْجُدُوع	الْجُدُع	تنه
العِظَام	العِظْم	استخوان
الْأَنَاشِيد	الْأَنشُودَة	سرود
الْخُطُوط	الْخَطَّ	بخت
الْبِلَاد	الْبَلَد	سرزمین
الشُّرُور	الشَّر	بدی
التَّوَارِيخ	التَّارِيخ	تاریخ
الأنبيَاء	النَّبِيّ	پیامبر
الْقُوس	الْقَاس	تبر
الْمَعَابِد	الْمَعْبَد	پرستشگاه
صَفُوف	صَف	کلاس
لُحُوم	لَحْم	گوشت
أعصاب	عَصَب	پی، عصب
دروس	دَرَس	درس
علوم	عِلْم	دانش
فِرَاس	فَرِيَسَة	شکار